

Garderen

*Darpsproat
uut Garder*

februari 2009

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER

Als u dit leest, hebben wij Garderenen de feestdagen al weer achter de rug en er een aantal Nieuwjaarsbijeenkomsten op zitten. Ieder heeft even achterom gekeken, de balans over 2008 opgemaakt en hoopt op een voorspoedig 2009.

Uw vereniging 'Plaatselijk Belang' heeft ook zijn balans opgemaakt. Er is veel gebeurd, veel moet nog worden gedaan, maar één ding kunnen we als bestuur u melden: de sfeer in het bestuur is uitstekend. We hebben steeds gezellige, korte vergaderingen. De relatie met de overheid is prima, en alle commoties, die bij andere wijkplatforms spelen, zijn bij ons niet van toepassing.

Ook in 2009 zullen er veranderingen in ons dorp plaatsvinden. We doen als altijd weer ons best om het een ieder naar de zin te maken. Dat gaat natuurlijk niet altijd, maar het is wel onze insteek.

Het is goed om deze gelegenheid te baat te nemen om alle vrijwilligers die er zijn in Garderen, te bedanken voor hun inspanningen. Zonder hen zou het dorpse leven heel wat minder aangenaam zijn geweest en daarom:

BEDANKT VOOR UW INZET!

Namens het bestuur,

Cees Hoogeveen

VAN DE REDACTIE

Terwijl half Garderen zich op de schaats vermaakte waren de redactie en andere mensen aan het zweten om weer een nummer van 'Darpsproat' samen te stellen.

Het bestuur van Plaatselijk Belang kijkt terug op de gebeurtenissen in het afgelopen jaar en blikkt vooruit naar de ontwikkelingen in het dorp en omgeving die ons te wachten staan. In het vorige nummer hebben we onder het kopje 'Erosie' aandacht besteed aan de veranderingen in het landschap aan de Koesteege en de Ouwendorperweg. De heer Orsel van de firma 'De Bunte/De Molenkamp', die dit terrein in gebruik heeft, wil hierbij graag enige aantekeningen maken en die gelegenheid hebben wij hem natuurlijk gegeven. Aan de andere kant van de weg heeft de anonieme persoon met de motorzaag voor alle zekerheid ook maar de laatste eik aan de rand van het 'Gat van Ouwendorp' geveld.

Van de heer J.D. van der Waals hebben we een bijdrage ontvangen over het 'Gat van Zus'. Daarin kunt u lezen dat beide gaten zo'n 150.000 jaar geleden zijn ontstaan. Verder besteden we aandacht aan de eerste Winterfair, u leest een interview met een bekende maar bescheiden inwonster en er zijn vijf vragen gesteld aan iemand van wie veel lezers in het verleden veel hebben opgestoken.

Op de schoolfoto die in het vorige nummer is geplaatst zijn behoorlijk wat reacties ontvangen. In ieder geval voldoende reden om daarmee door te gaan. Om het u een beetje makkelijker te maken hebben we deze keer een foto van jongere datum gekozen.

Over foto's gesproken: vanmorgen had ik het met mijn buurman over de winter van 1963, toen Reinier Paping de Elfstedentocht won en er auto's over het IJsselmeer reden. Volgens hem was de sneeuw achter de molen metershoog opgewaaid en waren de Oudmilligenseweg en de Hogesteege nauwelijks begaanbaar. Dat herinner ik me niet meer. Ik weet wel dat het knap koud was, dat mijn zakdoek af en toe aan mijn neus vastvroor en dat het bar lang duurde tot het weer begon te dooien. Op 1 maart vroom het 's nachts in De Bilt nog 6.8 graden. Toen Koning Winter halverwege die maand was vertrokken ontstonden er weer verkeersproblemen door de opdooi. Dát waren nog eens tijden. We vragen ons af of er destijds nog iemand foto's heeft gemaakt van deze winterpret. We zijn benieuwd en willen ze graag voor een volgend nummer van 'Darpsproat' gebruiken. Ook andere bijdragen en tips voor het blad zijn van harte welkom.

Op de drempel van 2008 naar 2009

En weer is een jaar voorbij gevlogen. Er is veel gebeurd, dus laten we maar gewoon beginnen met alle zaken die gepasseerd zijn.

Dorpshuis 'De Koepel'

De disco in 'De Koepel' heeft een strenger toezicht te verduren gekregen. Ook is er een nieuwe huurder, Jannes Blontenburg, in gekomen. Het gevolg van al deze ontwikkelingen is wel dat de disco op de zaterdagavond heel dunnetjes is geworden. Er zijn mensen die zeggen: fijn, het wordt rustiger in de nachtelijke uren. Anderen zeggen dat het niets uitmaakt. De jongelui parkeren hun auto toch in Garderen en gaan gezamenlijk in één auto naar een disco buiten het dorp. De terugkomst levert even veel herrie op. Wat vele ouders zorgen baart, is de drank op zich en het rijden met drank op. Plaatselijk Belang blijft het om die reden spijtig vinden dat de disco geminimaliseerd is. Met de genomen maatregelen wordt het probleem niet opgelost, maar verplaatst. Onze jeugd gaat door dit beleid echt niet vroeger hun bed in. De nieuwe huurder van 'De Koepel' tracht op een andere manier deze locatie weer levendig te maken. We volgen de ontwikkelingen met grote belangstelling.

Kruimelstaete

De bouw van de 'Dr. Kruimelstaete'

vordert gestaag. Vele Garderenen kijken reikhalzend uit naar de opening. Gelukkig zijn alle bezwaren opgelost of van tafel en kan er met grote spoed doorgebouwd worden. In januari is er een voorlichtingsavond gepland. Op deze avond worden vragen beantwoord zoals:

- hoe groot zijn de appartementen,
- waar liggen ze in het gebouw,
- wat kosten ze,
- wanneer kunnen we er in,
- hoe is de zorg geregeld
- mag je er ook in als je geen zorg nodig hebt.

De Soos krijgt een hele gezellige inrichting. Een plaatsgenoot, Rouke Bloemsma, is de interieurarchitect. Zij heeft een origineel idee om oude foto's van Garderen te vergroten en deze als 'behang' te gebruiken. Een vleugje van het verleden wordt zo weer onder de aandacht gebracht. Verder worden het echt twee gezellige en modern ingerichte ruimten. We hebben van Aalt van

de Kolk een mooi biljart gekregen. Dus dames en heren kan er ook in Garderen weer biljart worden gespeeld. Natuurlijk is de koersbalruimte niet vergeten. Het biljart verdwijnt gewoon in de grond en de koersbalwedstrijd kan beginnen. Over de tuin is op dit moment nog weinig te melden. Er wordt nu eerst een programma van eisen opgesteld.

Oud Milligenseweg

We kunnen melden dat de renovatie van de Oud Milligenseweg definitief in 2009 wordt aangepakt. Een leuk succesje van Plaatselijk Belang. Met belangstelling kijken we uit naar het voorstel van de gemeente. Zodra er een voorstel ligt, laten we het u allen weten. Hopelijk zijn er veel meedenkers en geen bezwaarmakers. Anders lukt het nooit om de weg op tijd klaar te hebben.

Wegenrenovatie en glasvezelkabel

Nu we het toch over de wegen hebben: de realisatie van de Hogesteeg, Bakkerstraat, Dorpsstraat en de Koningsweg heeft enige vertraging opgelopen. Deze wegen worden gerenoveerd door de provincie en aan de gemeente overgedragen. Dat is een vertragende factor, maar u weet inmiddels, dat wij blijven aandringen op een spoedige aanpak. Wat we tegelijkertijd willen realiseren, is een glasvezelkabel in de opengelegde wegen aanbrengen. Ieder weet dat glasvezel de toekomst heeft en als de wegen toch openliggen, is het de goedkoopste en dus ook snelste manier om deze kabel in Garderen te krijgen. Ook hier geldt

weer dat wij ervoor zorgen dat u op de hoogte blijft van de ontwikkelingen.

Leilinden

Na jaren geschreven te hebben over leilinden, kunnen we nu melden dat deze in februari of maart geplant gaan worden. We hebben zoveel inwoners langs de doorgaande wegen bereid gevonden om in totaal 300 leilinden in hun tuinen te mogen planten. Om u een idee te geven: als je de leilinden achter elkaar zou plaatsen, dan heb je een laan van bijna één kilometer lang. Als dit gerealiseerd is kun je stellen dat de leilinden samen met de beukenhagen een beeldbepalend gezicht geven aan Garderen. Zo wordt Garderen toch het 'Laren van de Veluwe'.

Winkeltje van Gijs Leijenhorst met leilinden.

In 2009 worden alle authentieke huizen van Garderen geïnventariseerd. We moeten zuinig zijn op deze huizen want ze zijn zo sfeerbepalend voor het dorp. Vele Garderenen treuren nog steeds over wat verdwenen is. Natuurlijk is dat heel jammer. Maar laten wij ons nu allen inspannen om te behouden wat we nog

hebben, zeker ook uit het oogpunt van algemeen belang. Toeristen smullen nu eenmaal van de sfeer in ons dorp.

Putbrink

Nu we het toch over sfeer in het dorp hebben: de commotie over de Putbrink is omgeslagen in acceptatie. De Putbrink wordt weer veel gebruikt als het ontmoetingspunt dat het vanouds was. Veel toeristen nemen hier even een rust-pauze en kijken naar de bedrijvigheid in Garderen. 's Avonds ziet het er gezellig uit met die verlichting op de oude put en het oorlogsmonumentje met bronzen beeldje.

Toerisme en Klaas van Essen

Nu we het toch over het toerisme hebben, u heeft ongetwijfeld gelezen dat het VVV-bedrijf ook aan een herstructurering bezig is. Wij, als Plaatselijk Belang, houden deze ontwikkeling nauwgezet in de gaten. De VVV in de molen wordt vaak gezien als het schoolvoorbeeld voor de andere VVV's in de regio. De combinatie van professionaliteit en betrokkenheid wordt zeer gewaardeerd. Vaste krachten samen met de vrijwilligers maken dat deze post als 'waardevol' wordt beleefd. De toeristen krijgen goede informatie van onze gastvrouwen. Laten we de informatiepost koesteren. Vele toeristen kijken naar het graf van de schaapherder van Essen. Dit graf is geschonken door koning Willem III. Het is na 150 jaar aan een opknapbeurt toe. We hebben Hare Majesteit een brief geschreven en om een onderhouds-

bijdrage gevraagd. We zijn benieuwd wat onze koningin gaat doen.

Bomen

De historische 'kuil' aan de Garderense Molenweg/Koesteeg heeft onze aandacht en belangstelling. Er is veel wateroverlast. Wij hebben gesproken met de beheerder van kwekerij de Molenkamp. Deze firma is uiterst vriendelijk voor ons. Zij hebben ons aangehoord en zijn bereid mee te denken aan een oplossing. Het Geldersch Landschap heeft al een aanzet voor een oplossing gerealiseerd, maar deze is nog onvoldoende. Ook de gene die de een van de laatst overgebleven bomen op de rand van de kuil heeft omgezaagd, is nog niet gevonden. Toch moeten de bomen op deze plek terugkomen en moet de kuil in haar oude glorie hersteld. Wij zijn in gesprek met de gemeente en de eigenaar om deze twee problemen voor goed op te lossen.

Zomermarkt

De zomermarkten in 2008 waren geen daverend succes. Plaatselijk Belang denkt na hoe we de markt aantrekkelijker kunnen maken. Eerst moeten we nagaan welke datum en dag (de zaterdag, misschien?) het beste is. In 2008 waren er te veel markten tegelijkertijd. Vervolgens kijken we naar zaken die de markt aantrekkelijker moeten maken. Er moet iets te happen zijn, misschien kan de Bonte Koe op een ander punt nog een glaasje verkopen. Ook naar een dweil-orkest wordt gezocht. Verder kijken we naar één of meer snelteknaars en naar

een mogelijkheid om het werk van onze lokale kunstenaars zichtbaar te maken. Als we er niet in slagen deze markt te verbeteren en iemand bereid vinden bij de uitvoering te helpen moeten we overwegen de zomermarkten te stoppen. Maar verbetering komt eerst en vervolgens een persoon die ons wil helpen om van deze markt een succes te maken.

Winkels

Als we kijken naar ons winkelbestand, dan kunnen we zeggen, dat alle winkels weer bemand zijn. We hebben een bloemenwinkel erbij gekregen, het winkeltje 'Sgoen' (leuke naam!) ziet er prachtig uit en ook de voormalige winkel van de familie Bakker wordt in februari opgeknapt. Daar komt een verhuur- en verkoopbedrijf van elektrische steppen in. Misschien een leuke aanzet voor een fietsenmaker?

De winkel van Waaijenberg is op dit ogenblik, (16 december 2008) half afgebroken, maar het ziet er naar uit dat het een mooiere kapconstructie krijgt. We zijn benieuwd wat deze winkel voor Garderen gaat betekenen.

GOV en TOG

Ons contact met GOV is goed. Goed is eigenlijk te zwak uitgedrukt, het contact is zelfs prima. De vereniging draait uitstekend en de meeste Garderense bedrijven zijn lid van deze belangenvereniging. Plaatselijk Belang leeft mee met de muziek-vereniging 'TOG'. Het is maar een letter verschil met de vorige vereniging, maar op dit moment heeft deze club

nogal wat tegenwind. Het bestuur werkt hard om nieuwe leden te werven, die zijn hard nodig om de vereniging draaiende te houden. Ze hebben mooie nieuwe uniformen en goede instrumenten. Met een aantal leden erbij kunnen ze weer volop functioneren. Een baspartij is heel hard nodig en hierbij een oproep voor nieuwe (bas-) muzikanten. Het kost wat tijd, maar je krijgt er veel gezelligheid voor terug.

Woningen

Als we schrijven over het winkelbestand moeten we ook iets zeggen over het woningbestand. Met de realisatie van de 'Dr Kruiemelstaete' komen er ook diverse woningen in de verkoop. Op dit moment maken alle mensen zich zorgen welke invloed de kredietcrisis op de huizenverkoop heeft. Er worden in Nederland minder woningen verkocht. Nu weten de ouderen onder ons dat dit soort situaties wel vaker voorkomt. De meesten weten nog van de problemen op dit gebied van de jaren 80. Hopelijk wordt de verwachting, dat de crisis in 2010 op zijn retour is, bewaarheid. De omgeving, waarin wij wonen, is en blijft aantrekkelijk. Natuurlijk hebben de starterwoningen onze volle aandacht. Het lijkt alsof er niets gebeurt. Gelukkig is dat niet zo. Wel kunnen we constateren dat de bouwprijzen gaan zakken. Dat is in het voordeel van deze doelgroep... Wordt vervolgd, zullen we zeggen.

Brandweer

De bereikbaarheid voor de brandweer in samenhang met het parkeerprobleem

in de gemeente Barneveld heeft de aandacht van de politiek gekregen. Ook wij hebben een preciaire situatie in de Acacialaan. Een oplossing kan bedacht worden, maar daar zijn diverse instanties bij betrokken, zodat we nog niet goed weten hoe we dit probleem moeten aanpakken. In 2009 zullen we naar een oplossing zoeken en zeker vinden.

Buitenspelkasten

In ons vorige schrijven maakten we melding van buitenspelkasten. De nationale overheid heeft voor Garderen € 100.000,- ter beschikking gesteld om d.m.v. buitenspelkasten de samenhang in de dorpen te versterken. Wel zijn er twee voorwaarden: het geld moet voor 1-1-2010 besteed zijn, en de bestemming moet echt voor de jeugd zijn. Ondanks intensief zoeken hebben wij nog geen goede locatie kunnen vinden. Misschien moeten we straks constateren dat we dit geld niet kunnen besteden, en dus terug moeten geven. Jammer, maar als u een oplossing hebt: meldt u!!!!

Plaatselijk Belang Garderen wenst u al het goede toe voor 2009.

Was getekend:

Riet Hijweges, Evelien van de Langemeer,
Stefan Zevenbergen, Adri Dijkhuizen, Ton van
Krevel, Piet van Bentum en Cees Hoogeveen.

Plaatselijk Belang

U weet, dat uw vereniging actief is op allerlei gebied. We vergaderen één keer per maand, en om de maand zitten de gemeente en onze wijkagent bij ons aan tafel. We kunnen constateren dat wij een goede samenwerking met de overheid hebben. Er zijn zaken, die snel worden opgelost, andere zaken duren wat langer. Discussies, die bij andere wijkplatforms worden gevoerd, gaan een beetje langs ons heen. Wij kijken steeds op welke manier wij een aandachtspunt kunnen oplossen. De resultaten mogen er dan ook zijn.

Een wijkplatform of een vereniging Plaatselijk Belang zijn de ogen en oren van een dorp. Wij horen veel... maar zien helaas weinig bezoekers op ons spreekuur. Een dergelijk bezoek is op zichzelf niet noodzakelijk, maar mocht u iets te melden hebben, dan weet u bij dezen dat U hartelijk welkom bent. Daarom is het goed nog een keer te melden dat wij elke tweede woensdag van de maand in 'De Koepel' van 19.30 tot 20.00 uur spreekuur houden. Soms komt er iemand vanuit de politiek meeluisteren. Onze dorpsgenoot Anton Heemskerk bijvoorbeeld komt (ondanks zijn drukke werkzaamheden en studie) met een zekere regelmaat langs, maar ook andere partijen vergeten ons gelukkig niet.

Tenslotte...

Vereniging 'Plaatselijk Belang' heeft nieuwe vlaggen aangeschaft. Vanaf december kunt u deze vlaggen voor € 19,95 bij de VVV in de molen kopen.

Koos BRONKHORST-SPEELZIEK

EEN INTERVIEW

Vrouwen...

De helft, of ongeveer de helft van het menselijk geslacht bestaat uit vrouwen. Ze worden ten onrechte het 'zwakke geslacht' genoemd want zij zijn eigenlijk het sterke. Ze worden gemiddeld veel ouder dan de mannen, hebben veel meer inzicht in ingewikkelde situaties en ze staan minder snel met hun oplossingen klaar en ze missen in ieder geval het macho-gevoel van veel mannen!

Vrouwen vormen het zout in de pap van het leven, ze vrolijken vergaderingen op, het is prettig vertoeven in hun gezelschap en wij mannen kunnen absoluut niet zonder ze. De mens zou trouwens in één generatie uitgestorven zijn als vrouwen niet bereid waren in het nageslacht te voorzien. Daardoor hebben vrouwen ook een veel beter sociaal gevoel dan mannen...

Kortom, ik ben blij dat ik man ben. Als ik dat niet was dan zou ik de vrouwen niet zo hebben gewaardeerd.

Mijn vrouw wees me erop dat ik totnogtoe alleen maar mannen had geïnterviewd in 'Darpsproat' en zie, zoals gewoonlijk had ze gelijk. Ik kwam met een in mijn ogen heel goed voostel van een te interviewen vrouw, maar nee, weer had ik ongelijk! Zij had een veel beter idee en dat volgde ik (natuurlijk).

Schaatsmarathon op natuurijs

En zo trok ik op donderdag 8 januari, de dag van de schaatsmarathon op de Oostvaardersplassen, de vrieskou van Garderen in en begaf me op weg naar de Wilgenlaan. Op nummer zes belde ik aan en Koos Speelziek, vrouw van Henk van Piet Bronkhorst deed me open en nodigde me binnen.

Een tijd van tevoren had ik haar gebeld. Ik had toen heel wat overredingskracht nodig om haar zo ver te krijgen een verhaal in 'Darpsproat' aan haar leven te wijden. Koos is bescheiden en vond dat ze helemaal niet belangrijk was. Ik vond dat wel en laat bij dezen het oordeel aan de lezers over.

Binnen was het lekker warm, Henk keek naar de schaatsmarathon en Koos en ik gingen gezellig aan de tafel zitten.

Koos' voorgeslacht

Hannekemaaiers waren seizoenarbeiders uit Duitsland (voornamelijk uit Westfalen en het Graafschap Lingen) die in de zeventiende tot en met de negentiende eeuw in de zomer te voet naar Nederland kwamen om op het te land werken. Het is waarschijnlijk dat Koos' voorouders op deze manier naar Nederland zijn gekomen.

De familienaam van Koos stamt namelijk ook uit Westfalen in Duitsland, maar luidde toen nog 'Spelsiek', een daar nu nog steeds voorkomende naam. In Amsterdam, waar haar verste voorouder zo rond midden 18e eeuw naartoe trok, werd dat al gauw 'Speelziek' en zo is het nog steeds. De naam heeft niets met goklust te maken maar is afgeleid van 'moerasachtig land'.

Een neef van Koos heeft de familie-relaties nageplozen en dit in een boekje samengevat.

Maar Koos vertelt verder.

Die eerste Amsterdamse voorvader heette Conrad Henrich. Het gezin had niet veel geluk. Na het overlijden van de ouders verdwenen de kinderen in een weeshuis aan de Looiersgracht en dat was in die tijd geen lolletje. De oudste zoon, Coenraad, werd uitgeplaatst en werd boerenknecht ergens in de buurt van Bennekom en Ede en daar begon voor hem het betere leven. Coenraad trouwde een frisse boerenmeid en het geslacht Speelziek in de gemeente Ede begon haar wortels diep in de Veluwe grond te planten.

Koos' vader, Jacob Eduard Speelziek trouwde met Hendrika van Engelenburg en begon te boeren op het boerderijtje van Hendrika's vader. Het werk was zwaar en de opbrengsten van grond en vee onvoldoende voor de twaalf kinderen die daar het levenslicht zagen. Jacob ging eieren transporteren naar Arnhem en later nam hij er een melktrit

bij. De oudste kinderen moesten al vroeg meewerken op de boerderij en zodoende is niets Koos vreemd. Ze hielp met melken, hooien, de bietenteelt, rogge binden en ga zo maar door en hielp verder haar moeder in de huishouding. Daarbij ging ze ook nog een aantal dagen bij anderen in de huishouding helpen om een paar centen te sparen, want loon was er thuis niet bij. Eind jaren vijftig werd een melkmachine aangeschaft en de eerste auto, een Daffodil en mocht Koos van haar vader het rijbewijs halen. Helaas overleed haar vader in 1963 en hij kon zodoende maar kort van de betere tijden genieten. Later nam haar broer Eduard Jacob de ouderlijke boerderij over en heden ten dage beheert hij die nu nog. Hun moeder bleef nog op de plek wonen, waar ze in 1904 was geboren. Ze overleed in 1987.

Plattelandjongeren

In Ede/Bennekom werd Koos lid van de Plattelandjongeren BOG-BOLH later Jong Gelre genoemd. Al snel zat ze in het bestuur en deed met enorm veel plezier mee aan toneeluitvoeringen. Provinciaal werd ieder jaar een prijs uitgereikt voor culturele en andere activiteiten van de afdelingen, beschikbaar gesteld door de *Nederlandse Bond van Plattelandvrouwen afdeling Gelderland*, en de Gelderse Maatschappij van Landbouw.

In 1965 hielp Koos met een werkgroep de landdag 'Eurofest '65' van Jong Gelre in Barneveld organiseren, waar plattelandjongeren uit veertien Europese landen

aanwezig waren. De dag stond in het teken van de eenwording van Europa. Dr. Mansholt landbouwcommissaris van de E.E.G, hield een lezing over 'De invloed van de E.E.G op de eenwording van Europa', en Dr. Marga Klompé, minister van Maatschappelijk Werk, sprak over 'De taak van de jonge mens in het toekomstig Europa', thema's die nu nog steeds actueel zijn. Koningin Juliana was als eregast aanwezig.

Garderen en Plattelandsvrouwen

Bij haar zuster, die met haar man Henk van Beek een eetcafé beheerde in Garderen en waar Koos werkte, heeft ze in 1968 Henk leren kennen. Het klikte tussen de twee en in 1972 kwamen ze in Garderen wonen. Het duurde echter tot 1993 dat Koos lid werd van de Garderense afdeling van de Plattelandsvrouwen, inmiddels NBvP-Vrouwen van Nu genoemd. Het duurde niet lang of Koos' bestuurstalenten werden ook hier ontdekt en werd ze penningmeester. Met haar positieve instelling vond ze heel gemakkelijk aansluiting bij de andere leden. Van de leeskring van NBvP in ons dorp is ze een trouw lid en ze gaat er graag heen. Literatuur trekt haar aan. Binnen deze kring kan een ieder zonder schroom haar mening geven over het gelezen boek, iets wat het meedoen leuk maakt.

Wat Koos allemaal heeft gedaan in die vereniging gaan we niet opnoemen. Ik haal er een speciaal facet uit. Koos is maatschappelijk zeer betrokken en dat leidde tot het volgende.

De overwinning kent vele vaders, het verlies is een weeskind

Koos vond al heel lang dat de verzorging van de ouderen in de dorpen te wensen overliet. Om aan haar gedachten vorm te geven werd in het bestuur van de NBvP besloten een brief op te stellen en die aan Plaatselijk Belang voor te leggen. Koos maakte een kladje, Olga Lieberom de toenmalige secretaris, maakte er een goed leesbare brief van.

Op de jaarvergadering van Plaatselijk Belang in 2001 waren velen van de aanwezigen direct enthousiast over het voorstel. Goos Foppen, toenmalig voorzitter van Plaatselijk Belang, had binnen de week al een afspraak met de Barneveldse wethouder Louman gemaakt. Samen met Goos Foppen, Evelien v.d. Langemeen en Olga Lieberom ging Koos naar Barneveld.

'Tja, dames en heer, leuk voorstel, maar... absoluut onhaalbaar. Vergeet het maar'.

Het was voor de Garderense bezoekers aan het gemeentehuis een echte teleurstelling, maar, zeiden ze, we gaan toch door! En zie, de aanhouder wint. Ieder weet nu zo langzamerhand dat dit initiatief werkelijkheid is geworden!! Wat een gedachte al niet kan bereiken!

Zorginstellingen kunnen niet zonder vrijwilligers. Koos is ervan overtuigd dat vrouwen, maar ook mannen uit Garderen, zich daarvoor zullen aanmelden als in het najaar de 'Dr. Kruimelstaete', (de naam is bedacht door haar buurvrouw

Evelien van de Langemeen!), wordt geopend. Zelf zal ze zeker een stuk vrijwilligerswerk op zich gaan nemen.

Koos heeft haar bestuurslidmaatschap opgegeven onder het motto: voor alles is er een tijd, maar provinciaal is ze nog steeds actief.

NBvP-Vrouwen van Nu

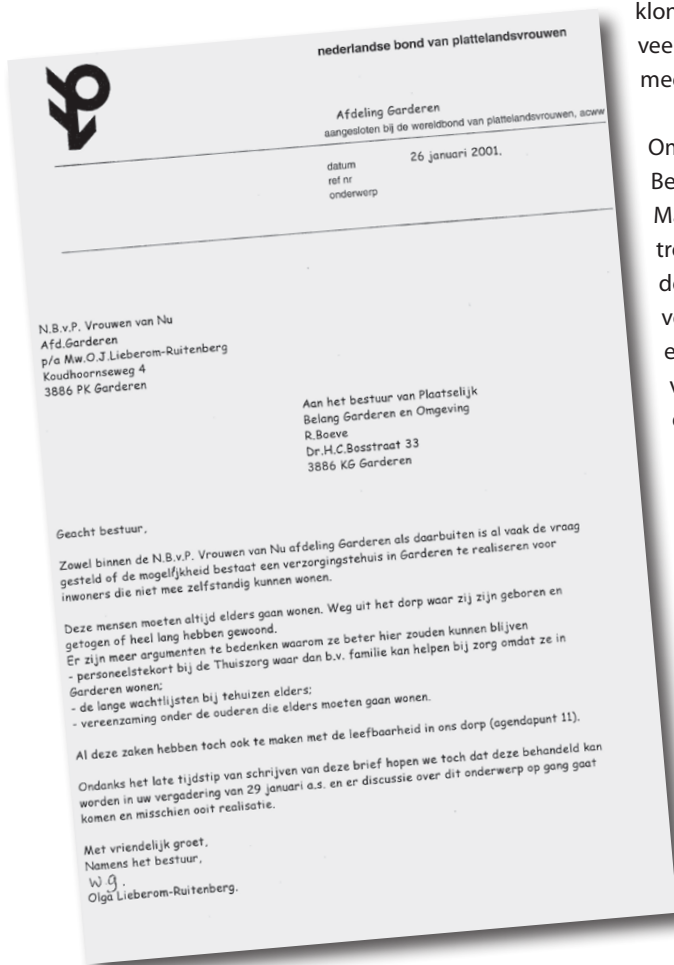
Inmiddels heeft Koos er als 2e en 1e penningmeester van het Provinciaal Bestuur van Gelderland te Arnhem, ook al weer bijna zes jaar op zitten.

Ze is trots op haar lidmaatschap van de grootste vrouwenorganisatie van Nederland. Dat de NBvP heeft bijgedragen aan de vrouwenemancipatie is een gegeven. Ze trokken niet zo fel van leer als destijds de 'Rooie Vrouwen'. Echter hun geluiden klonken gematigder, ze hadden een veel groter draagvlak en hadden meer invloed.

Om de vijf jaar stelt het Landelijk Bestuur een beleidsplan op.

Maatschappelijke en sociale betrokkenheid zijn kernwaarden van de NBvP. Dit komt tot uiting in de vele onderwerpen die sinds jaar en dag landelijk en provinciaal vorm krijgen in de afdelingen en de commissies. Onderwerpen als :

- Duurzame samenleving
  - Internationale samenwerking
  - Vitaal platteland
  - Agrarische activiteiten
  - Voedsel
  - Lokale leefbaarheid
  - Internationale samenwerking
  - Vitaal platteland
  - Maatschappelijke participatie
- blijven ook in de komende periode hoog op de agenda's staan.

De buurt

Koos vindt dat ze in een geweldige buurt woont. Met z'n allen gaan ze één keer in de vijf jaar met vakantie naar het buitenland. Elk jaar organiseren ze een barbecue.

De verhoudingen aan de Wilgenlaan zijn perfect, om jaloers op te worden!?! Nou nee, veel buurten in ons dorp doen het geweldig met zijn allen. Daarom is Garderen een fijn dorp om in te wonen. Koos en ik zijn het op dat punt ook volledig eens.

Henk heeft de marathon uitgekeken, schenkt voor mij een glas frisdrank en voor Koos een kop koffie in en dan ga ik weer naar huis. Met in mijn hart dat goede gevoel van een fijne middag!

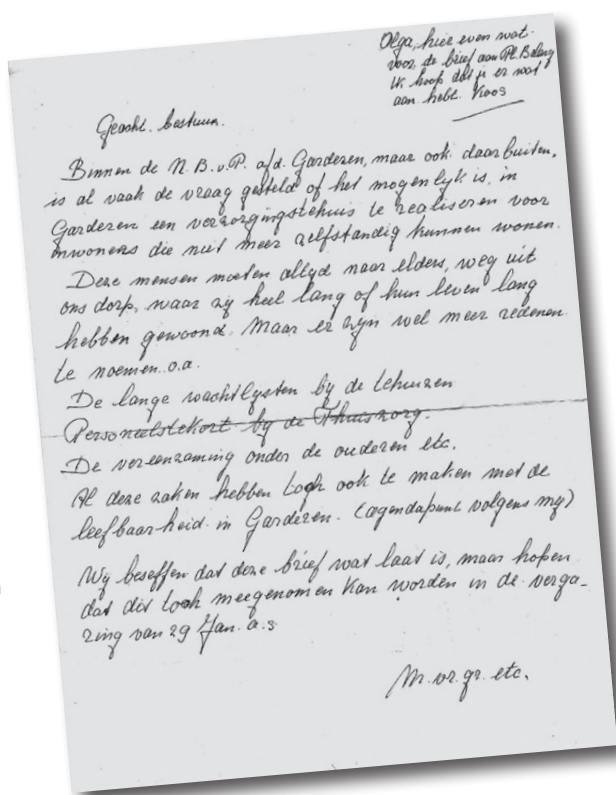
PvdB

HET 'GAT VAN ZUS'

Wie in de omgeving van Garderen wandelt kunnen die diepe, onregelmatige kuilen niet ontgaan zijn – de Veluwnaar spreekt van 'gaten'. Ieder kent het gat pal naast de oude nederzetting Ouwendorp en het grootste van alle, het Solse Gat, dat landelijke bekendheid heeft en aanleiding was tot het ontstaan van een legende over een klooster vol verdorven monniken dat daar in de diepte verdween. Er zijn er meer: één rechts

van de Meervelderweg, ten zuiden van de Goudsberg, één ten noorden van de Hooiweg, niet ver van de Koudhoornseweg en nu een open plek in het bos, en dan natuurlijk het 'Gat van Zus', even ten zuidoosten van de flauwe bocht in de Lage Boeschoterweg.

Die gaten zijn ontstaan kort na de vóórlaatste ijstijd (rond 150.000 jaar geleden, red.). Tijdens die IJstijd hadden de gletschers uit Scandinavië de stuwwallen

gevormd (o.a. de stuwwal van Garderen en die van Hoog Soeren), waarbij grote brokken van de gletschers afgebroken ijs met zand en grind mee opgestuwd waren. Toen ook die brokken na de ijstijd smolten, bleven de gaten over, de zogenaamde dood-ijskuilen.

Dokter Van der Peet vertelde me, dat hij tijdens de ronde langs zijn patiënten dikwijls even uitstapte bij het 'Gat van Zus', om onder de hoge beukenbomen met uitzicht op die grote trechtervormige kuil, even tot rust en tot zich zelf te komen. Geen wonder dat voor veel Garderenen deze sfeervolle plek, op nog geen 15 minuten lopen van het dorp, een geliefd doel is voor avondwandeling of rondje kuieren op zondagmiddag.

Ten zuidoosten van het eigenlijke gat ligt de 'kleine kuil' (die zuiver rond is, omgeven door een nog vaag herkenbare wal en die, in tegenstelling tot de grote kuil, ooit door mensen gegraven moet zijn). Omstreeks 1900 lagen die twee kuilen nog in de eindeloze heide en moeilijk te vinden tussen de eikenstruiken. Nadat de Garderense maatschap rond 1900 verdeeld werd, kocht J.H. Nachenius uit Amsterdam dat terrein voor zijn dochter, die 'Zus' genoemd werd, en zo kwamen die kuilen in 1916 bij Klein-Boeschoten. Toen is om de grote kuil het huidige bos met vooral beuken aangelegd.

Om de kleine kuil zijn sindsdien de eikenstruiken opgegroeid tot eiken-strubbenbos.

De oudsten onder ons kunnen zich nog herinneren dat vóór de oorlog de hellingen van de kuil nog niet overschaduwd waren door de beuken. Ik heb daar in 1937 nog in de heide gekampeerd. Omstreeks 1970 stonden in het voorjaar hier en daar onder de bomen nog bosanemonen te bloeien. Maar naarmate het bos hoger en dichter werd, de zon de bodem niet meer kon bereiken en de grond door al het beuken- en Amerikaanse eikenblad verzuurde, zijn ook die verdwenen.

De afgelopen maand is rond de grote kuil gedund; u heeft de zware stammen langs de weg kunnen zien liggen. De bedoeling is oude beuken ruimte te geven zich verder te ontwikkelen, groepen jonge beukenopslag de kans te geven omhoog te komen en op de bodem hier en daar kans te bieden voor de terugkeer van de kruidenflora: bosanemoon, dalkruid, bosklaverzuring. Vooral Amerikaanse eiken, waarvan het grote blad zo moeilijk verteert, en enkele beuken, douglassparren en lariksen hebben het veld moeten ruimen. Hier en daar zullen jonge lindebomen, waarvan het blad juist humusvorming en daarmee terugkomst van de kruidenflora in de hand werkt, geplant worden.

Dat kappen is nooit leuk; wij zullen trachten die fase zo snel mogelijk af te sluiten en ook de onvermijdelijke takkenchaos zoveel mogelijk op te ruimen, zodat nieuw leven ook werkelijk van de geboden kansen kan profiteren. Na een jaar of twee drie zal het bosbeeld gevarieerder en afwisselingsrijker geworden zijn, zo is de bedoeling.

Garderen, 6 januari 2009.

J.D. van der Waals

*(samen met mw. M.A. van der Waals
beheerder van 'Klein-Boeschoten')*

DE MOLENKAMP EN DE EROSIE

Naar aanleiding van een bericht in de vorige 'Darpsproat' over de beplanting van de eng tussen molen en Goudsberg en de gevolgen daarvan kregen we een reactie van de heer Johannes Orsel, bedrijfsleider van de 'Molenkamp'.

Gesprek met Johannes Orsel

Johannes Orsel was een beetje verbaasd dat ons artikel op deze manier in 'Darpsproat' stond omdat hij met de voorzitter van Plaatselijk Belang, vergezeld met nog iemand (hij wist de naam niet meer) de hele problematiek rond de waterstromen op het land langs de Meervelderweg en Koesteeeg al eens had doorgesproken.

Ik heb hem uitgelegd dat dit door de voorzitter van Plaatselijk Belang in het kort aan ons was doorgegeven zodat we daar dus niet volledig van op de hoogte waren.

In ieder geval, volgt hier zijn uitleg van de problemen:

Ongeveer een meter onder de grond van de percelen langs de Meervelderweg ligt de leiding voor de beregening. Die ligt zodanig dat zij voor een efficiënte bedrijfsvoering min of meer gedwongen worden in de lengterichting van de helling te ploegen (een punt voor Darpsproat, dit was dus niet goed). Het is te

duur om het hele systeem aan te passen. Om het te snel wegspoelen van water en aarde tegen te gaan heeft men in de dwars- en lengtepaden gras ingezaaid om het water af te remmen. Hoeveel van deze paden er moeten komen is nog niet duidelijk want als alle grond is beteeld houdt deze het water beter vast. Verder zal de verdere groei van buxus en rododendron ook in ons voordeel gaan werken.

Om het water op te vangen is aan het ondereind van de akker een sloot en opvangbekken gegraven. Hopelijk zal dit het 'overstromen' onder normale omstandigheden voorkomen.

Al deze zaken zijn met Plaatselijk Belang, de gemeente Barneveld (dhr Kardol), Geldersch Landschap en Waterschap Veluwe doorgesproken. Geldersch Landschap heeft ondertussen verderop langs de Meervelderweg een geul en een waterbekken gegraven. Of dit voldoende is om de problemen op te lossen moet nog worden gezien, temeer omdat de natuurlijke loop van het water naar de

Panorama Meerveldereng beginjaren '50.

---

gletscherkuil door de eigenaar W. van den Brink uit Putten is afgesloten met een dam.

Het verwijderen van de houtwal langs het door hen gehuurde en beplante perceel heeft plaats gevonden omdat er van deze wal weinig meer over was en omdat de wal sterk vervuild was met steenpuin en ander afval. Een aantal al geplante bomen heeft helaas de geest gegeven maar is intussen al vervangen of wordt direct vervangen.

Bovengenoemde wal zal in zijn totaliteit weer worden hersteld en zal een twee tot drie meter breed worden. De wal wordt ingeplant met inlands hout zoals Gelderse roos, hazelaar, slee- en mei-doorn. De heer Orsel garandeerde dat dit

op de juiste manier zal worden uitgevoerd en we denken dat boomkwekers dit wel kan worden toevertrouwd!

De gegraven sloten zijn door hevige regenval weer dichtgeslibd, ondertussen ook weer opgegraven en de oevers zullen worden ingezaaid met gras en wilde bloemen om het geheel een fraaier uiterlijk te geven.

Op mijn vraag of langs de sloten aan beide zijden niet wat (eventueel laag) struikgewas kon worden geplant om het zicht op deze, toch wel storende onderbrekingen in het landschap, te verbeteren, werd positief gereageerd. De heer Orsel gaat dit bezien en uit vinden in hoeverre dat mogelijk is. Verder stelde hij dat er langs de Meervelderweg ook

weer een stuk wal zal worden hersteld, een wal die al verdwenen was voordat zij de grond van de Van de Craats-stichting huurden.

Johannes Orsel maakte meer dan duidelijk dat hij en zijn bedrijf de goede samenwerking met de Garderense bevolking niet alleen nastreven maar ook zeer op prijs stellen en dat ze er alles aan zullen doen om de irritatie rond waterlozing en beplanting weg te nemen. Het gesprek met Orsel kan dan ook als buitengewoon positief en prettig worden ervaren. Als alles klaar is zal er samen met Plaatselijk Belang een rondgang worden gehouden of alles naar tevredenheid is uitgevoerd. In dit kader zal hij nagaan of een tevens verdwenen wal in de dwarsrichting ook kan worden herplant zodat het geheel er weer gaat uitzien als de oude kaarten van 1935 aangeven!!

Tenslotte moeten wij, als schrijvers van het artikel over erosie in onze vorige 'Darpsproot', erkennen dat het niet terecht was toen we stelden dat de fa. Molenkamp door te zwaar materiaal te gebruiken, de bodem van de akkers zou vastplempen. De fa. Molenkamp zet juist licht materiaal in om de bodem te sparen. Voor deze foute opmerking bieden we onze excuses aan!

De onderstaande reacties kwamen bij mij binnen via e-mail van Johannes Orsel, bedrijfsleider van de Molenkamp:

09-12-08

Door het 'verkeerde' weer hebben wij veel vertraging opgelopen. Toch staat het afplanten van de houtwal en de taluds nog steeds op het programma van dit jaar. IJs en weder dienende hopen we dit nog voor de jaarwisseling te klaren.

15-12-08

Even doorgeven dat wij za. jl. de houtwal hebben ingeplant tot aan de Koesteeg. We hebben hem naar links en rechts wat uitgebreid met ca. 15 m, omdat we hoger op, de oude wal niet kunnen herstellen vanwege de kopakkers die we daar nodig hebben.

Daarnaast hebben we de bestaande inplant gecontroleerd en waar nodig hersteld.

We hebben ook een begin gemaakt met de beplanting van de taluds van de waterbassins. Die op de hoek Koesteeg/Meervelderweg/Ouwen-dorperweg is klaar, die verder op langs de Koesteeg is nog niet af, wel een begin gemaakt, maar dat gaan we zeker nog doen. Je gaat maar eens een mooie wandeling maken met je vrouw of met de leden van de redactie van 'Darpsproot'!

Ik ga mij inzetten om ook een stuk langs de Meervelderweg in ere te herstellen.

PvdB

VAN DE BESTUURSTAFEL

Onderhoud aan het monument van de schaapherder Klaas van Essen

Ieder van u kent het grafmonument bij de Herv. Kerk in Garderen. In 1867 heeft Koning Willem III en zijn broer prins Frederik dit graf geschonken uit dankbare herinnering voor hun vriend en raadgever, de schaapherder Klaas van Essen. Dit graf is nu aan een grote onderhoudsbeurt toe. Als je goed kijkt, zie je, dat de tand des tijds zijn sporen heeft achtergelaten. Nu moet men een monument weer in zijn oorspronkelijk staat herstellen. In eerste instantie hebben wij een brief aan onze koningin gestuurd.

Zij heeft ons bericht, dat zij helaas ons initiatief niet kan ondersteunen. Wij, plaatselijk Belang, hebben daar zeker begrip voor. In de vele eeuwen, dat haar familie actief is in Nederland, hebben zij vele voetsporen achter gelaten. Hun aandeel in het onderhoud van dit graf hebben ze meer dan 100 jaar lang geleverd. De voorzitter van de kerkvoogdij, de

heer Verhoef, meldde ons dat, tot voor 15 jaar terug, de Koninklijke familie aan de instandhouding heeft meebetaald. Nu is het aan ons, Garderenen, om mee te betalen aan de kosten voor de herstelwerkzaamheden.

Daarom hebben wij aan de firma Hoefakker gevraagd voor een offerte. Deze offerte moet het monument weer in zijn oude luister herstellen. De firma Hoefakker heeft een prijsvoorstel gedaan, en tevens een flink bedrag gesponsord. Natuurlijk blijft er nog een fors bedrag over, dat bijeen gebracht moet worden. Nu heeft Plaatselijk Belang een voorstel: wij willen aan ieder van u vragen om een spijltje te sponsoren. Een spijltje kunt u adopteren voor € 80,- inclusief BTW. Er zijn totaal 64 spijltjes.

Als het monument weer in zijn oude luister hersteld is, zullen wij een 'feestelijke' bijeenkomst organiseren, waarbij een herinneringsplaatje met de namen van de sponsoren wordt onthuld. Ons bankrekeningnummer is 36.63.20.564 van Plaatselijk Belang Garderen. De heer Piet van Bentum heeft toegezegd, dat hij met zijn mannen de zerk zal schoonmaken en de belettering opnieuw zal aanbrengen.

Mogen wij op uw steun rekenen?

*Met vriendelijk groet,
Cees Hoogeveen*

Naar aanleiding van het voorstaande heeft Plaatselijk Belang informatie ingewonnen over zaken als eigendom en onderhoud bij het College van notablen en kerkvoogden (kerkvoogdij) van de Hersteld Hervormde Gemeente te Garderen.

Uit dit contact blijkt dat er van deze zijde geen bezwaar is tegen de voorgenomen actie. Integendeel, ook de kerkvoogdij juicht deze toe. Bovendien heeft zij al zes spijltjes voor haar rekening genomen! Een prachtig begin!

Wij hopen, als Plaatselijk Belang, dat veel van onze dorpsgenoten dit voorbeeld zullen volgen en op die manier mee gaan helpen het graf van Klaas van Essen, dat toch een monument is voor ons dorp, in zijn oude luister te herstellen!

Spijltjes zijn te koop voor tachtig euro per stuk (incl. BTW) bij de Vereniging Plaatselijk Belang Garderen e.o.

Algemene Leden Vergadering
maandag 2 maart 19.30 uur
in Dorpshuis 'De Koepel'

Na dertien jaar Midzomerfeesten...

Ook de organisatoren van het Midzomerfeesten hebben hun balans opgemaakt. Het waren steeds mooie

feesten, de medewerking van het lokale bedrijfsleven was fantastisch, maar...

U leest het al: alles wordt in de verleden tijd geschreven.

Dertien jaar lang hebben Harry Hees en Theo van de Brug, en niet te vergeten, Herman Huissen, Maarten Bronkhorst, Thijs en Michel Schuurman, René Gozeling, Ben Mol, John Doppenberg, Aart Jan van de Visch, Arend Verbeek, Freek Frens, Thomas Bouw, Katja Bouw en Fred gewerkt aan dit schitterende, jaarlijks terugkerende evenement.

De laatste jaren hebben ze gezocht naar mensen, die hen wilden opvolgen. Logisch, dat ze, na zo veel jaren, naar 'vers bloed' gingen uitkijken. Zij hebben rondgekeken en gezocht naar personen, die de spirit bezitten om alle uitdagingen, die zich voor doen, aan te pakken. Helaas: zij hebben niemand hier toe bereid gevonden.

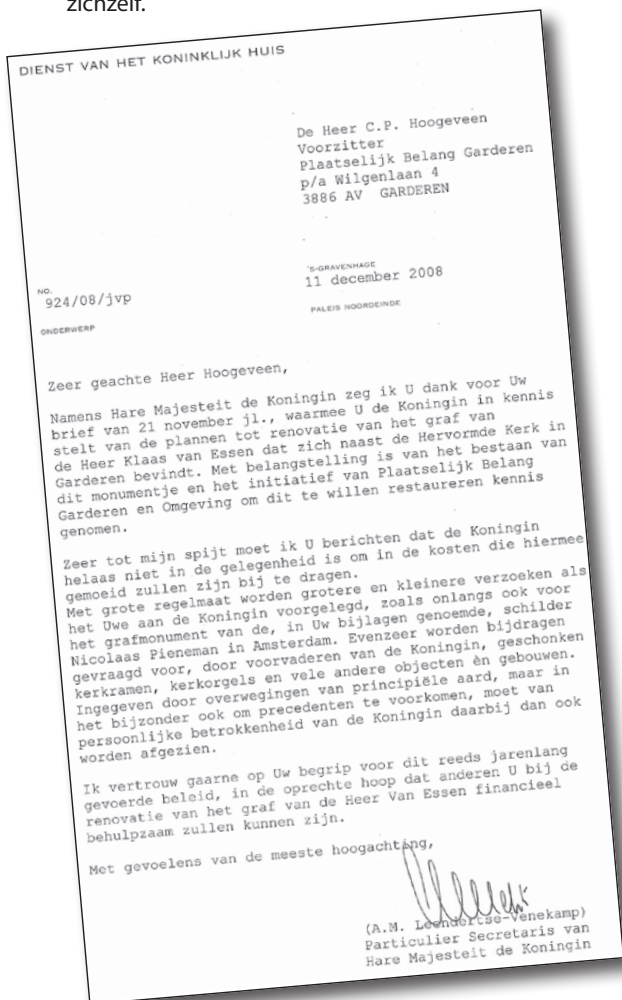
Beiden realiseren zich, dat deze happening een groot succes is. Vele dorpsgenoten en gasten hebben er plezierige herinneringen aan overgehouden. Maar aan alles komt een eind. Het Midzomerfeest 2008 was voor hen het laatste Garderense volksfeest. Namens Plaatselijk Belang willen wij deze mensen en de vele helpers en sponsoren van harte bedanken voor hun inzet.

Cees Hoogeveen

PS mochten er nog mensen zijn, die de draad willen oppakken, dan willen beide heren u met raad en advies bijstaan.

Brief Koninklijk Huis

Naar aanleiding van de restauratie van het graf van Klaas van Essen heeft Plaatselijk Belang een schrijven aan het Koninklijk Huis gericht met een verzoek om een bijdrage in de kosten van restauratie. De terugontvangen brief spreekt voor zichzelf.

Vlag Garderen

Naar aanleiding van het gezellige en mooi versierde dorp afgelopen zomer, hebben wij vraag gekregen naar de vlag met het wapen van Garderen.

Deze hebben wij, van Plaatselijk Belang, laten maken en is te koop bij de VVV voor de prijs van € 19,95.

Er is maar een beperkt aantal :
OP = OP !!!

Openingstijden VVV:
maandag t/m zaterdag
van 10.00 tot 12.30 uur.

E-mailadres van Plaatselijk Belang

Het nieuwe e-mailadres luidt
vanaf nu:

info@plaatselijkbelang.nl

Contributie

In tegenstelling tot de vermelding in de vorige Darsproat bedraagt de contributie vier euro per jaar.

HERDER KLAAS

Wie kent hem nog ook al is zijn graf een van de weinige tekenen dat eens een kerkhof naast de oude kerk in Garderen lag.

Als eind 1960 de Mazenhofstraat wordt verdubbeld worden nog veel menselijke botten en schedels in de grond gevonden, resten die naar Voorthuizen worden afgevoerd. Het kerkhof is al in de 19e eeuw verhuisd naar de Koningsweg, het graf van Klaas eenzaam achterlatend. Hij ligt daar nu nog, samen met het graf van het dochtertje van dokter Huisman, vragen oproepend bij de bezoekers. Wie was toch deze Klaas en waarom kreeg hij een graf dat werd betaald door het Koninklijk Huis?

We gaan terug naar 25 februari 1783 toen op boerderij 'De Hoef' op 't Meerfeld* een jongen werd geboren die de naam Klaas kreeg. Hij was een telg van de Van Essen familie die oorspronkelijk uit Epe kwam.

Klaas zal al snel mee zijn gaan helpen op de boerderij, voor leren was meestal geen tijd zo er al gelegenheid voor was. Een van de taken was het hoeden en verzorgen van de schapen. 's Morgens moest hij eerst de voorslagkoeken raspen** en aan de dieren voeren, water geven en de zieke dieren isoleren. Overdag was hij met de vele honderden schapen op pad om de dag af te sluiten

met weer voeren en verzorgen. Klaas zal dit goed in handen hebben gehad want het verhaal wil dat hij al jong in dienst kwam bij het Het Loo als schaapherder. En het spreekwoord luidt: 'wiens brood men eet, diens woord men spreekt'. Klaas zal dan ook weinig met de Patriotten opgehad hebben en we kunnen aannemen dat hij Oranjegezind was ten tijde van de Franse overheersing van Nederland.

Het was rond 1810 dat we Klaas zien zitten op een heuveltje in de hei vlak bij het Zijlmeer achter Uddel. De kudde schapen graast rustig, zijn hond ligt naast hem en kijkt zo nu en dan even naar zijn baas om te zien of er al een verdwaald schaap moet worden teruggebracht. Klaas zit voor zich uit te staren zonder de boomloze, uitgestrekte hei te zien. Een onafgemaakt stuk kousenband ligt naast hem, de zon maakt hem wat soeziger en

zijn gedachten lopen vanzelf terug naar de moeilijkste tijden van zijn leven... Hij is nu rond de zeventig maar beseft dat nauwelijks. Hij is gezond en een dokter wordt van hem niet rijk. Tijd zegt hem trouwens niets. De weken en maanden verglijden en hij merkt dit alleen aan het verstrijken van de jaargetijden. Na de lente met al de jonge lammeren komt de zomer met warmte, gevolgd door de herfst met zijn prachtige kleuren. Het is dan hard werken om de schapen te wasen. De herfst met zijn stormen en lage luchten heeft zijn voorkeur, de winter duurt vaak te lang met sneeuw, vorst en kille kou. Voor hem is het dan prettig dat hij een onderkomen heeft bij een bevriende boerin. Dat was wel anders toen hij nog voor de Franse overheid moest vluchten. Zo gauw hij maar mensen aan zag komen over de hei sloeg hij een andere richting in...

Schaapskudde bij het Uddelermeer in 1920.

Het was eind 1811 en hij had zich dood geërgerd toen aan de bomen van Uddel aanplakbiljetten waren verschenen waarin jonge mensen werden opgeroepen om dienst te nemen in het Franse

leger. Napoleon ging Rusland aanvallen en had ook in het ingelijfde Nederland de dienstplicht ingesteld. In zijn woede scheurde hij de door de Mairie aan de bomen gespijkerde biljetten er weer af, verfrommelde ze en smeed ze op de grond. Iedereen die hij tegenkwam vroeg hij hetzelfde te doen en die gekke Napoleon maar te laten stikken. Weinig mensen echter deden hem dat na en al spoedig was de Mairie op de hoogte van zijn ideeën. Het was een kleine moeite om hem op te pakken ook al vertelde men later dat het een verdwaalde Franse patrouille was die hem per ongeluk tegen het lijf liep en hem op staande voet arresteerde. Het gevolg was wel dat zijn leven totaal veranderde. Geboeid vervoerden ze hem naar Utrecht waar hij in een kortproces tot enkele jaren gevangenisstraf werd veroordeeld. Men sloot hem op in de bajes die maar nauwelijks werd bewaakt. 'Het dooie eind' noemden ze de straat waar deze aan lag en waar Klaas een cel kreeg met uitzicht op het kerkhof.

De aan vrijheid, ruimte en frisse lucht gevende schaapherder haatte zijn uitzichtloze nieuwe bestaan. Gelukkig waren de cipiers niet al te ijverig en zelf geen vrienden van het nieuwe regime. Na een paar maanden deed zich een goede gelegenheid voor en Klaas ontsnapte uit de gevangenis. Van Utrecht liep hij weer naar Uddel maar kreeg daar nu een heel ander leven dan vroeger. Hij moest zich verbergen want vanaf het ogenblik dat hij ontdekt werd zou men hem weer gevangen zetten...

Klaas kende dit deel van de Veluwe als zijn broekzak. Hij bouwde hier en daar een plaggenhutje als onderkomen en sprak met een aantal goede kennissen en familieleden af dat ze hem zouden voorzien van eten en kleding. Ze legden dit vaak in een kist onder de bok van een wagen en als het de volgende dag was verdwenen dan wisten ze dat Klaas er was geweest! De boerderij op het Sol was voor Klaas zodoende van levensbelang!

Op deze manier wist hij de rest van de bezetting vrij te blijven. Napoleon werd in Rusland verslagen, Nederland kwam weer vrij en de grote mogendheden maakten Prins Willem V koning Willem I. Het Loo was Klaas' inzet niet vergeten en stelde hem aan als schaapherder...

En nu zat hij hier in de zon. Zijn leven was echter durend veranderd, hij had te lang gezelschap geschuwd en hij bleef op zijn hoede voor mensen. Koning Willem I en Willem II waren alweer verleden tijd en nu regeerde koning Willem III. De diverse prinsen zochten Klaas regelmatig op. Ze mochten hem graag. De manier waarop Klaas met ze praatte en hoe hij ze vaak terecht wees zonder een blad voor zijn mond te nemen, beviel hen goed. Net als hun vader waren ze omringd door hielenlikkers en slijmballen. Een man als Klaas was als een frisse wind op een warme dag. Zo had ook Willem III Klaas leren kennen. Hij waardeerde de vrije en eerlijke manier van antwoorden. Rustig kon Klaas met zijn rustige maar doordringende ogen hem aankijken en zonder voorbehoud zijn mening geven.

Schaapskudde bij Uddeleremeer.

Soms keek hij alleen maar zonder zijn ogen af te wenden en zei niets als Willem weer eens wat wilde verhalen had verteld. Als hij dan vroeg waarom hij niet reageerde op zijn opmerkingen dan zei Klaas: 'Dat weet u goed genoeg. De manier waarop u en uw broer Hendrik soms door het leven gaan deugt niet. Daar hoef ik geen woorden aan vuil te maken.' Klaas stond dan op en liep zonder iets te zeggen naar zijn kudde. Status zei hem namelijk niets. Voor hem was ieder mens gelijk en er waren aardige mensen en er waren boze mensen, er waren eerlijke mensen en er waren dieven en leugenaars. Status gold bij deze eigenschappen niet, vorsten hoorden zich aan de regels te houden ook al hadden ze veel geld en macht!

Klaas' gedachten bleven een tijdje bij die ontmoetingen met koning en prinsen zweven. Ze konden het goed met elkaar vinden en vooral die jonge mensen mochten hem graag. Hetzelfde gold voor Willem III die graag levensbeschouwelijke gesprekken met Klaas voerde. Het antwoord dat hij van hem kreeg sneed altijd hout en was eerlijk. Een steeds

wekerend punt was het feit dat Klaas zijn levensgeluk in de waagschaal had gesteld voor het Oranjehuis en voor zijn medemensen. Hij vond dan ook dat een koning steeds weer na moest gaan of zijn beslissingen goed waren voor zijn onderdanen. Hier liepen de meningen tussen Klaas en Willem III nog wel eens wat uiteen, echter zonder dat er een woordenstrijd ontstond of dat de gezichten boos werden.

Een zwervende en mensenschuwe vrijgezelle Klaas van Essen overleed op 16 februari 1867, bijna 84 jaar oud. Toen het bericht het Koninklijk Huis bereikte kreeg de rentmeester van het kroon- domein onmiddellijk de opdracht voor Klaas naast de Garderense kerk een goede laatste rustplaats te regelen. Dat dit gebeurde bewijst de rekening die zich nog in het Koninklijk Huisarchief in de Haag bevindt. Willem III gaf de Zutphense steenhouwer Revelman opdracht een steen voor hem te houwen. De kosten bedroegen 66.90 gulden. De Garderense kerkboeken vermelden dat het Loo 4.50 moest betalen voor het delven van het graf. De grond was namelijk hard bevro-

ren en daarom moest twee gulden meer betaald worden dan normaal!***

Tot op de huidige dag staat op de door een ijzeren punthek omringde zerk te lezen:

Hier rust
Klaas van Essen
Geb. 25 Februarij 1783
Overl 16 Januarij 1867
in leven schaapherder van het Uddelermeer

De dankbare Prinsen uit
het huis van Oranje
Z.M. Koning Willem III
en
ZKH Prins Frederik
der Nederlanden

- * de tegenwoordige eigenaar is Van de Ruitenbeek.
- ** deze bijproducten van de oliëwinning bestonden meestal uit lijn of kokos.
- *** Peter van Essen in een interview in dagblad TROUW van 21-02-1983

PvdB

DE PALEISWEG

Wat we nu kennen als Paleisweg, moet vóór 1939 ook bekend hebben gestaan als Elspeterweg of Oude Elspeterweg. In de jaren tachtig van de vorige eeuw schreef de toenmalige gemeente-archivaris Gerjan Crebolder een serie artikelen over straatnamen in de Barneveldse Krant. Zijn verhaal over deze weg leverde hem een spontane reactie op van onze gemeentearbeider en dorpskenner Evert Jan Hoegen. Hieronder volgt hun verhaal.

We treffen de eerste officiële vermelding van de straatnaam aan in de straatnamenverordening van 15 mei 1939, nr. 497, met als omschrijving: 'lopende rechts van de Speulderweg tot aan de grens der gemeente Apeldoorn'. Als gevolg van een grenswijziging is de huidige omschrijving: 'lopende van de Speulderweg tot aan de grens met de gemeente Ermelo'.

In 1939 stonden er nogal wat 'Paleizen' ten noorden van Garderen. De panden met de adressen Paleisweg 5, 14, 16, 18 en 20 heetten alle 'Paleis'.

Buurtschap Paleis beginjaren '50.

Het pand op nummer 5 was in elk geval al in de 19e eeuw bekend. Op 29 april 1894 werd in de Barneveldsche Courant de verkoop van het boerenplaatsje 'Het Paleis' nabij Garderen aangekondigd. Het geheel omvatte een vrij groot aantal kadastrale nummers onder Garderen, enkele onder Apeldoorn en twee onder Ermelo, in totaal 7 hectare, 60 are en 70 centiare. Bij de verkoop die in de krant van 18 mei 1905 werd vermeld was het bezit inmiddels aangegroeid tot 8 hectare, 44 are en 30 centiare. De opstallen bestonden uit een landbouwerswoning, bakhuis, schaphenhok, schuur, (hooi) berg, waterput en bouw- en weilanden alsmede houtgewassen. Wijlen de heer E.J. Hoegen uit Garderen schreef in dialect over deze omgeving: *'Zelf bin ik geboren net bie Gadder, op Pleis, dat is een buurtje net bie ut daarp, zo hen*

we ok Houtdaarp en 't Sol en Ouwendaarp, Oud Milligen en Vossen en niet te vergeten Boeschoten. Mer omdat wuulie op Pleis woenden zatten we al richting Elspeet. (...) In de veuroorlogse jaoren kregen alle wegen namen, toe is dat dan de Paleisweg eworden volgens mien. Veur die tied was ongs huusadres Paleis G 58, Gadder'. (...) Der werd vrogger al dat verteld dat hier vrogger een cafeetje eweest is dat heetten dan Paleis, zo mot die naam daor ontstaon wezen vur die buurtschap'.

Er kan natuurlijk ook gedacht worden aan een verband met het paleis 'Het Loo' in Apeldoorn, een jachtslot van de Oranjes. Vóór 1939 zou er ook sprake zijn geweest van Paleiserweg.

DJV

VIJF VRAGEN AAN MEESTER BAREND VAN LAAR

Vraag 1: Destijds heb je gekozen voor het onderwijs en bent altijd werkzaam geweest in Garderen. Hoe is dat gekomen?

Van 1963-1968 zat ik op de Kweekschool in Ede en heb daar mijn diploma gehaald. Ik heb uit overtuiging gekozen voor het Christelijk onderwijs. De Bijbelverhalen vertellen en met de kinderen

psalmen zingen, dat doe ik heel graag en dat vind ik belangrijk. Verder hecht ik veel waarde aan de basisvaardigheden: taal, rekenen en schrijven.

Dat ik in Garderen terechtgekomen ben, is min of meer toevallig. Toen ik van de Kweekschool kwam was er een tijdelijke vacature in Garderen. Die heb ik gekregen en zo kon ik een aantal maanden

werken tot ik in militaire dienst moest. Maar, de tijdelijke vacature werd een vaste aanstelling en ik kreeg vrijstelling van dienst. Mijn vader was toen al overleden, ik was de oudste van vijf kinderen en kreeg vrijstelling om mijn moeder bij te staan. Daar was destijds een speciale regeling voor. Zo ben ik in Garderen onderwijzer geworden en tot op de dag van vandaag gebleven. Ik houd van mijn vak en werk graag met kinderen.

Vraag 2: Al meer dan veertig jaar ben je nu werkzaam in het onderwijs, is er veel veranderd?

Vroeger was al het onderwijs klassikaal, je stond voor de klas en behandelde iedereen hetzelfde.

Nu is er veel meer individuele aandacht voor de leerlingen. Kinderen met problemen krijgen meer aandacht en hulp op maat. Kinderen die goed kunnen leren en alles snel af hebben krijgen extra leerstof aangeboden. Er is dus meer hulp en een grotere uitdaging, en dat werkt prima.

De klassen van vroeger waren ook groter dan die van nu. Een klas van vijftig leerlingen was geen uitzondering. Nu zijn er vijftientwintig leerlingen in mijn klas en dat is een groot verschil.

Ik heb twintig jaar in de oude school gewerkt en ook al weer twintig jaar in de nieuwe school.

De nieuwe school is een geweldige verbetering! De omgeving is mooi en rustig. De lokalen zijn zo ingericht dat

het spreken makkelijker is want er is geen nagalm zoals in het oude gebouw. Het is ook leuk dat de kleuters erbij zijn gekomen, de kinderen helpen elkaar. Kinderen van deze tijd zijn vaak heel druk, er zijn na schooltijd veel activiteiten waar ze aan meedoen. Het blijft zaak om daar het juiste evenwicht in te vinden.

De grootste verandering is de komst van de computer. Gelukkig heeft tegenwoordig eigenlijk iedereen een computer, zodat de kinderen er echt mee opgroeien. In het onderwijs kun je de computer goed gebruiken. Er zijn veel programma's om allerlei dingen te oefenen bijvoorbeeld de plaatsnamen en rekenen en taal. Voor het maken van werkstukken is de computer ook onmisbaar geworden.

Vraag 3: Behalve Taal en Tafels hebben veel kinderen ook blokfluitles gehad. Waarom gaf je die lessen?

Ik houd van muziek, vooral van zingen. Zelf ben ik al vijfendertig jaar lid van het

Veluws Vocaal Ensemble. Om de kinderen liefde voor muziek bij te brengen ben ik blokfluitles gaan geven. Dat heb ik twintig jaar volgehouden waarna een collega het heeft overgenomen. Nu wordt er op school les gegeven door een vakleerkracht van de Muziekschool in Barneveld. De kinderen kunnen na schooltijd zelfs een cursus Algemene Muzikale Vorming volgen, dus dat zit wel goed.

Vraag 4: Enkele maanden geleden was je veertig jaar werkzaam op de Prins Bernhardschool, hoe is dat gevierd?

Dat was op 18 september en het was een onvergetelijke, fantastische dag met prachtig weer.

De collega's, het bestuur, de ouderraad en de kinderen en hun ouders hebben die dag allemaal meegedaan en zo werd het een geweldig feest. Het spelcircuit voor de kinderen was een succes, de ijskar van 'IJstijd' vond gretig aftrek, er was een gezellige receptie en alles kwam op de film.

's Avonds verzamelde zich een groot gezelschap in de Oude Kerk te Ermelo voor een feestconcert. Het Veluws Vocaal Ensemble zong en het Barnevelds Barok Ensemble speelde. De nadruk lag op Oude Muziek uit de Barok en de Renaissance, mijn favoriete muziek.

Na het concert was er nog een samenzijn met vrienden, collega's en familie. Ik kijk er met heel veel plezier en dankbaarheid op terug.

Vraag 5: Veel mensen stoppen met werken na veertig dienstjaren, ben jij dat ook van plan en wat ga je dan doen?

Voorlopig ben ik nog op school, maar ik maak wel gebruik van de Ouderenregeling.

Gelukkig heb ik ook hobby's. Dat zijn de drie K's: Koor, Kalligrafie en ... Kippen. Met zingen ga ik beslist door, misschien zoek ik er dan nog wel een koor bij dat Oude Muziek zingt.

Kalligraferen doe ik graag, ik schrijf oorkondes, diploma's enz. Veel Garderenen hebben wel iets dat ik gekalligrafeerd heb. Verder ben ik een enthousiaste kippenhouder. Zwart-witte kippen vind ik het mooist, die probeer ik ook te fokken. De hanen, dat is een vak apart. Die gaan elke avond in het donkere hanenhok, zodat ze niet voor dag en dauw de hele buurt wakker kraaien. Kippen zijn heel gezellige beesten en daar blijf ik wel druk mee.

Tuinieren vind ik ook een leuke bezigheid. Misschien krijg ik ook weer tijd om meer te fietsen, maar dan mag ik eerst wel eens een nieuwe fiets kopen.

Met deze plannen zijn de vijf vragen heel uitgebreid beantwoord, hartelijk dank!

HvdB-R

Winterfair in Garderen

De goede Sint had nog maar net zijn hakken gelicht of het volgende evenement diende zich alweer aan: De Winterfair!

Op woensdag 10 december kwam wethouder Gerard van den Hengel naar Garderen om het feest te openen.

Ondernemer Adrie van Ee, de eigenaar van De Beeldentuin, houdt van leven in de brouwerij.

Onlangs opende hij een prachtig nieuw gebouw met veel ruimte om de grote collectie te presenteren. Dat gebouw, dacht hij, is uitstekend geschikt om een Winterfair te houden. Deze gedachte was een schot in de roos. Behalve de zaken die normaal bij De Beeldentuin te koop zijn, waren er kraampjes met bloemstukken, houtsnijwerk, serviesgoed, noten en nog veel meer.

De zandsculptuur kreeg ook veel bekijks en de snert en de koffie in het restaurant vonden gretig aftrek. Er waren optredens van jonge muzikanten uit de regio en er kwamen duizenden bezoekers. Wat een geweldig succes!

Voor de Garderenen werd het heel spannend toen de prijzen van de winkelbonnen van de Sinterklaasactie werden getrokken. Iets van de sfeer van de vroegere Wintermarkt herleefde, maar dan in een prachtige omgeving. Uit de hele omgeving kwamen mensen voor 'een dagje Winterfair'. Ook vele Garderenen

wisten De Beeldentuin wel te vinden.

'Och' zei een bezoeker uit Voorthuizen: 'Je koopt wat spulletjes voor de Kerst, je eet een bak snert en je komt wat kennissen tegen, dan heb je een hele leuke dag!'

Zandsculptuur op de Winterfair.

Zo beleefden veel mensen plezier aan dit initiatief van De Beeldentuin. De dames, die de kassa beheerden zeiden, dat het een race tegen de klok geweest was, om alles op tijd klaar te krijgen. Met een langere voorbereiding kon het nog veel mooier! Daarom kijken velen al uit naar volgend jaar met hopelijk weer een Winterfair!

HvdB-R

HET MONUMENT OP DE PUTBRINK

Zoals de voorzitter al meldde in zijn voorwoord zijn de onenigheden omtrent de Putbrink verstomd. Iedereen is hoe dan ook gewend geraakt aan het nieuwe uiterlijk van ons dorpscentrum. De pomp is ook in het diepste duister door iedereen te vinden. Ook het monument met de tekst 'God beschikte ons de dappere Canadezen ter bevrijding op 18 april 1945' en het beeldje van de Canadese militair staat tegenwoordig in de schijnwerper.

Veel mensen die deze tekst lezen zullen waarschijnlijk denken dat het gedenkteken kort na de oorlog is opgericht. Dat klopt niet. En ooit was er een plaat met een andere tekst bevestigd, die de gedachten aan iemand anders levend moest houden.

Jacob van den Brink

Jacob van den Brink was in 1892 in Arnhem geboren en was van 5 juli 1939 tot 12 april 1943 in Garderen als veldwachter werkzaam. Hij bewoonde de dienstwoning op het adres Dorpsstraat 6 en had voordien in Abbenbroek dienst gedaan. Naast gemeenteveldwachter was hij ook onbezoldigd rijksveldwachter.

Op 27 maart 1943 werd door een groep van dertien personen, onder leiding van de beeldhouwer Gerrit van der Veen en de schrijver en kunstschilder Willem

Arondeús, een overval uitgevoerd op het Amsterdamse bevolkingsregister, dat daardoor voor een groot deel verbrandde. De daders doken direct onder. Drie van hen kwamen in de omgeving van Garderen terecht. In de nacht van 7 op 8 april 1943 viel de Marechaussee-groep Barneveld het huis 'De Terp' aan de Lage Boeschoterweg binnen. Dit pension werd bewoond door Catharina Regina Wolper, een Haagse chanssonnière (=zangeres), en haar vriend, de student medicijnen Henri Simon Kamphuis uit Amsterdam. De politie arresteerde in of om het huis twee van de daders, Karl Gräger en Coos Hartogh.

Rudi Bloemgarten

De derde man, Rudi Bloemgarten, die in verzetskringen onder de naam 'Van Dam' bekend stond en net als Kamphuis in Amsterdam medicijnen studeerde, was op dat moment nog niet aangekomen. Daarom zou een Amsterdamse SD-rechercheur enkele dagen de wacht hebben gehouden, maar op 12 april zijn vertrokken, nadat hij bij de plaatselijke politiepost een arrestatiebevel had achtergelaten. Diezelfde middag kwam Bloemgarten met de trein in Putten aan, vanwaar hij per fiets naar Garderen ging. Bij zijn aankomst trof hij zijn vrienden niet aan, die volgens mevrouw Wolper een eindje aan het fietsen waren. Zij

waarschuwde Van den Brink die juist bezig was met een persoonsbewijscontrole aan de Koningsweg. Toen deze omstreeks 18.00 uur bij 'De Terp' aankwam zat Bloemgarten voor het huis te lezen. Van den Brink vroeg hem naar zijn persoonsbewijs. In plaats daarvan trok Bloemgarten een revolver waarmee hij de veldwachter doodschoot. Hij probeerde ook mevrouw Wolper te doden, maar miste haar en vluchtte onmiddellijk op zijn fiets. Mevrouw Wolper belde daarop de SD in Apeldoorn en de jacht op Bloemgarten begon. De volgende dag werd hij op het station van Voorburg gearresteerd en op 1 juli 1943 werd hij met elf mededaders in het duingebied bij Overveen gefusilleerd.

Monument

Ter nagedachtenis aan Van den Brink werd korte tijd na zijn dood een driehoekige stenen bank met een plaquette met de tekst 'Ter herinnering aan den

trouwen politiemann Jacob van den Brink, te Garderen op 12 april 1943 gevallen in de uitoefening van zijn ambt' op de brink geplaatst, naar een in augustus 1943 bij de afdeling Openbare Werken van de gemeente Barneveld vervaardigd ontwerp. In september 1945 vroeg de kring Barneveld van de Gemeenschap van oud-illegale werkers om deze bank op te ruimen of in ieder geval plaquette te verwijderen. De plaat die we nu kennen werd pas bij de herdenking van de bevrijding op 5 mei 1955 onthuld. Het initiatief daartoe was genomen door de vereniging Plaatselijk Belang en VVV.

Waarom?

Buiten de poging van Van den Brink om Bloemgarten aan te houden is er niets bekend omtrent diens eventuele Duitse sympathieën. Het feit dat er op het verzoek om de tekst te verwijderen direct werd gereageerd, geeft echter te denken. Na meer dan 65 jaar valt niet

meer na gaan waarom het gedenkteken voor Jacob van den Brink is opgericht. Handelde het gemeentebestuur van Barneveld, met name burgemeester Westrik, in opdracht van hogere machten? Of vond de burgemeester het ongepast dat iemand, die eigenlijk gewoon zijn werk deed, werd doodgeschoten?

DJV

Nawoord

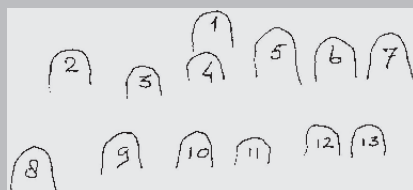
Het lijkt me heel waarschijnlijk dat Bloemgarten en Kamphuis elkaar al als student hebben gekend. Waarom probeerden de drie aanslagplegers zich anders uitgerekend op 'De Terp' te verbergen? Waarom sloeg mevrouw Wolper direct alarm bij de politie? Was ze bang voor de mogelijke gevolgen als ze dat niet zou doen? Hadden zij en Kamphuis verschil van mening over deze zaak? Na de oorlog liepen pogingen van de Binnenlandse Strijdkrachten om het tweetal in het gevang te krijgen op niets uit. Kamphuis werd na korte tijd zelfs sergeant in het Nederlandse leger.

Bronnen:

- Crebolder, Gerjan, *Biografie van Jacob van den Brink*.
- Jong, L. de, *Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog. Deel 6. Juli '42-mei '43. Tweede helft*. Den Haag, 1975.
- Kraaijenbrink, H., *Politierapport 1940-1945. Dagboek van een politieofficier*. Zutphen, 1986.
- *Barnevelds(ch)e Courant*, 22 mei 1948, 11 mei 1955.
- *Nieuwsblad voor Barneveld*, 26 september 1945.

'T Fotohoekje

Dit keer een foto van een voetbalelftal van de Veluwe Boys uit de beginjaren '60. Wie kan mij aan de ontbrekende namen helpen en wie weet het precieze jaartal wanneer deze foto is genomen en om welk elftal het gaat.

1. Henk Bronkhorst
2. Evert Bronkhorst
3. Rikkert Heimgartner
4. Gerrit Bronkhorst
5. Joop Heimgartner
6. Frits Huisman
7. Leo Bronkhorst
8. ?
9. ?
10. Bert van Middendorp
11. ?
12. Henk Heimgartner
13. Henk Bronkhorst

Reacties gaarne aan Cees van Middendorp, Dr. H.C. Bosstraat 10, tel 0577-461401 of e-mailadres c.middendorp6@chello.nl. Voor een kopie van de foto kunt u ook bij Cees terecht. De kosten zijn één euro.

CvM

De schoolfoto van 1928 die in het vorige nummer van 'Darpsproat' stond heeft wel enige reacties opgeleverd maar we weten nog niet wie iedereen is. Schiet u nog een naam te binnen reageer dan even.

Hier de lijst met namen:

1. Meester Verhei	16. Mientje de Wit	31. Zoontje van meester Van Donkersgoed
2. Maas van den Hoorn	17. Stien Morren	32. Bartje Hoegen
3. Steven van Milligen	18. ? Bakkenes	33. Aaltje Hoegen
4. Jan de Ruiter	19. ?	34. ?
5. Henk Bakkenes	20. Meester Van Donkersgoed	35. ?
6. Freek de Ruiter	21. Heintje van den Hoorn	
7. Hendrik van de Brug	22. Frans Bakkenes	
8. Aart van de Brug	23. Zoontje van meester Van Donkersgoed	
9. Meester van Os	24. Aaltje van den Hoorn	
10. ?	25. Riekje de Wit	
11. Garrie Morren	26. Cees Morren	
12. ? Zevenbergen	27. Willem Bakkenes	
13. Eef Beekhuizen	28. ?	
14. Juffrouw Zoet	29. Mina van de Brug	
15. Jantje Bakkenes	30. Eef Hoegen	

In de 'Krantencollectie Harderwijk' vond ik bij het 'Streekarchivariaat.nl' de twee volgende stukjes:

Datum 13 maart 1869.

Garderen: Bij het omspitten van een uitgestrekt heideveld onder deze gemeente, is men in het laatst der vorige week tot een belangrijke ontdekking gekomen. Men heeft daar namelijk een begraafplaats gevonden uit den voor Christelijken tijd en wel bij het slechten van onderscheidene tumuli, grafheuvels, of zoals ze daar genoemd worden hunnebergjes. Tal van onbeschadigde Urnen, met asch en beenderen gevuld zijn opgegraven. Bij de meeste dier urnen bevonden zich lanssen of speren, mede nog in goeden staat. Door de gravers zijn tevens aschholten van grooten omvang en tamelijke diepte ontdekt.

Bijna een maand later op 3 april 1869 lezen we:

Garderen: De predikant alhier is in het bezit van een gouden muntstuk van hooge oudheid. De karakters zijn hem geheel onbekend. Het draagt de beeltenis van een gekroonde, met drie zinnebeeldige tekens omgeven, waarboven een zevental sterren in den vorm van wiggen. Het zal de oudheid wel bepalen, der onlangs op dezelfde plaats gevonden urnen, waarbij tot rectificatie diene, dat daarbij slechts een tweetal ijzeren speerpunten zijn gevonden. Voorts zijn door hem een aantal kralen gevonden van verschillende kleur, wit, zwart en rood en van den meest verschillende vorm, waarvan één ter grootte van een rijksdaalder en zesmaal zo dik, ja zelfs enkele niet grooter dan een speldeknop, voorts haken enz.

Deze predikant is ds. A.H. de Klerck. Hij is in 1842 te Utrecht geboren, waar hij ook gestudeerd heeft. Op 12 augustus 1866 wordt hij bevestigd als predikant in Garderen. Hij toont veel belangstelling voor de plaatselijke geschiedenis.

Burgemeester Nairac schrijft over hem: *'Enige jaren geleden stond in Garderen de heer de Klerck, een jong leraar, die veel had gelezen en onthouden, goed stelde en sprak. De vriendschappelijke man trok mij bijzonder aan door zijn opgewekte oudheidsliefde, waaraan ik ook enige Garderse schatten te danken heb. Hij was bijzonder thuis op de oude plekken en had er als 't ware de reuk op.'*

In de pastorie van ds. De Klerck heeft ooit het, door Pieneman de hofschilder geschilderde schilderij van Klaas van Essen gehangen, dat zich nu in Australië bevindt.

Hij neemt op 7 januari 1872 afscheid van Garderen. Gaat naar Lopik. In 1875 is hij predikant te Neer-Langbroek. Hier heeft hij veel contact met Wulfert Floor.

In 1879 gaat hij naar Weesp en in 1886 naar Ridderkerk. Hij overlijdt in 1917 in Rotterdam.

Verder vond ik mijn archief nog het volgende verhaal, waarschijnlijk uit de Barneveldse Krant :

Barneveld

Barneveldse Krant.

In 1972 trof H. Slijkhuis bij het graven van een nieuw graf op de N.H. begraafplaats te Garderen een kuil aan met daarin een bord van Romeins ruwwandig aardewerk (afb.15,7) en enige crematieresten. De onderkant van de kuil bevond zich op 1,35 m beneden maaiveld. Het bord is van een gelig, ten dele grijs gesmoord baksel en heeft een van binnen geprofileerde rand. De vorm komt het meest overeen met Holwerda, Arentsburg, afb. 94,243, die het dateert in het eind van de 2de en het begin van de 3de eeuw. Het kan tevens beschouwd worden als een variant van het bord Brunsting type 20 (Brunsting 1937, Pl.7) of Niederbieber type 112 (Oelmann 1914, Taf.IV) die een vergelijkbare datering hebben.

In welke context deze grafvondst geplaatst moet worden, is niet duidelijk. Wellicht behoort dit graf tot een Romeins grafveld dat zich mogelijk nog grotendeels naast de begraafplaats uitstrekt (zie ook Archeologisch Nieuws KNOB 1973).

HEvdV

Colofon

**Darpsproat is een uitgave van
de Vereniging Plaatselijk Belang Garderen en Omgeving.**

Redactie:

Peter van den Born (pvandenborn@planet.nl)
Hennie van den Born-Reitsma (hennievandenborn@planet.nl)
Cees van Middendorp (c.middendorp6@chello.nl)
Dick Veldhuizen (d.veldhuizen5@chello.nl)
Henk van der Vlist (henkvandervlist@gmail.com)

Correspondentie/secretariaat:

Evelien van de Langemeen-Bronkhorst
Wilgenlaan 4
3886 AV Garderen
e-mailadres: info@plaatselijkbelang.nl

Website: www.plaatselijkbelanggarderen.nl

AANMELDINGSFORMULIER **voor lidmaatschap 'Plaatselijk Belang Garderen e.o.'**

Ondergetekende geeft zich voor 4 euro per jaar op als lid van Paatselijk Belang Garderen e.o.

Naam: _____

Adres: _____

Handtekening: _____

(Inleveren bij of opsturen naar
E. v.d. Langemeen-Bronkhorst, Wilgenlaan 4, 3886 AV Garderen)

